

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Η ελληνική οικονομία εν μέσω πανδημίας αλλά με το βλέμμα στραμμένο στην έξοδο από αυτήν - Παρατηρήσεις για την Έκθεση Πισσαρίδη και το Ταμείο Ανάκαμψης

Πρώην Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Οικονομικών - Καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Η Έκθεση της λεγόμενης επιτροπής Πισσαρίδη και παράλληλα οι προτάσεις της κυβέρνησης για την κατανομή των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, είναι η πρόσφορη αφορμή για μια οργανωμένη και επείγουσα δημόσια συζήτηση γύρω από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει και τις προοπτικές που θα έπρεπε να έχει η ελληνική οικονομία εν μέσω πανδημίας, αλλά με το βλέμμα στραμμένο στην έξοδο από αυτή. Συζήτηση βασισμένη προφανώς σε υποθέσεις εργασίας και παραδοχές που ενδέχεται να ανατραπούν. Δεν γίνεται όμως διαφορετικά.

Η Έκθεση είναι ένα έγκυρο και συστηματικό κείμενο που αναδεικνύει το βασικό ζήτημα: Παρά τη δεκαετή προσπάθεια προσαρμογής (2010-2019) που δεν ήταν μόνο δημοσιονομική αλλά και διαρθρωτική, ξαναβρισκόμαστε σε ένα σημείο αφετηρίας, υπό την έννοια ότι δεν είναι ούτε σαφής στην ελληνική κοινωνία ούτε επαρκής για την ελληνική οικονομία η προσπάθεια που έχει γίνει. Αυτό οφείλεται προφανώς στο γεγονός ότι η περίοδος 2010-2019 δεν είναι πολιτικά ενιαία. Όχι μόνο το πρώτο εξάμηνο του 2015 αλλά όλη η περίοδος 2015-2019 είναι περίοδος πολιτικής και αξιακής αμφισβήτησης τόσο της προσπάθειας να διασωθεί η χώρα και να παραμείνει στην ΕΕ και την ευρωζώνη, όσο και της προσπάθειας να προχωρήσουν διαρθρωτικές αλλαγές και να ενισχυθεί η εθνική ανταγωνιστικότητα. Αυτά συνεπώς που έγιναν δεν απέδωσαν όσο έπρεπε παρά το τεράστιο κοινωνικό και πολιτικό κόστος. Βεβαίως μια εξήγηση είναι ότι όλα αυτά συνέβαιναν παράλληλα με τη δημοσιονομική προσαρμογή που καθιστά εχθρική την κοινωνία απέναντι στις μεταρρυθμίσεις.

Πρέπει όμως να υπογραμμίσουμε εξ αρχής ότι όταν η ΕΕ επιστρέψει σε μία μετά-Covid κανονικότητα, έστω πιο ευέλικτη - γιατί εκ των πραγμάτων δεν θα γυρίσουμε στο ίδιο Σύμφωνο Σταθερότητας - η χώρα μας θα βρεθεί αντιμέτωπη με διευρυμένες ανισότητες. Αυτές δημιουργούνται τώρα, παράλληλα με την αναστολή του Συμφώνου Σταθερότητας, παρά το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ, παρά το Ταμείο Ανάκαμψης και την έκδοση κοινού χρέους. Άρα τώρα είναι η ώρα της στήριξης και διάσωσης της ελληνικής οικονομίας αλλά και της μεταρρύθμισης της χώρας.

Αναδεικνύεται από την Έκθεση η σημασία της εθνικής «ιδιοκτησίας» ενός ολοκληρωμένου προγράμματος μεταρρυθμίσεων. Το πόρισμα μιας επιτροπής οικονομολόγων υψηλού κύρους, και η γενική «πολιτική» υιοθέτησή του από την κυβέρνηση δεν αρκεί. Απαιτείται καταρχάς συμμετοχή στην εξειδίκευση των επί μέρους θεμάτων, των θεσμικά αναγκαίων παραγόντων, όπως τα ανώτατα δικαστήρια για θέματα δικαιοσύνης, και της ειδικής κοινής γνώμης που επηρεάζει τις εξελίξεις σε κάθε επί μέρους πεδίο - σύστημα υγείας, εκπαιδευτικό σύστημα, δημόσια διοίκηση κ.ο.κ. Απαιτείται βεβαίως διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και την ΟΚΕ. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι όταν ανοίγουν ταυτόχρονα όλα τα κρίσιμα θέματα - από το ασφαλιστικό έως το φορολογικό, και από το πρόβλημα του συστήματος υγείας εν μέσω πανδημίας μέχρι τις αναγκαίες αλλαγές στην εκπαίδευση - πρέπει τα επιμέρους σχέδια να είναι πλήρως επεξεργασμένα και

έτοιμα για εφαρμογή. Αλλιώς όποιο momentum δημιουργεί η Έκθεση, κινδυνεύει να εξανεμιστεί.

Η κυβέρνηση έχει δρομολογήσει, πριν την Έκθεση, μεταρρυθμίσεις σε κρίσιμους τομείς, όπως το ασφαλιστικό (ασχολείται ο υφυπουργός Π. Τσακλόγλου εδώ και κάποιους μήνες), το εκπαιδευτικό σύστημα, ο ψηφιακός μετασχηματισμός - για να αναφέρουμε τρία προφανή παραδείγματα. Έχει επίσης προωθήσει τον σχεδιασμό για την κατανομή και αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανασυγκρότησης (και των επιχορηγήσεων και των δανείων), πριν ολοκληρωθεί η Έκθεση. Ενώ οι πόροι του νέου ΕΣΠΑ υπακούν στις προτεραιότητες της ΕΕ και στους κανονισμούς διαχείρισης. Πρέπει συνεπώς όλες αυτές οι κινήσεις να συσχετιστούν με την Έκθεση, με συγκεκριμένο και ποσοτικοποιημένο τρόπο.

Το μεγαλύτερο ίσως μεσοπρόθεσμο πρόβλημα της μετά-Covid εποχής θα είναι το δημοσιονομικό. Ακόμη και υπό την εκδοχή ότι το Σύμφωνο Σταθερότητας θα είναι πιο ευέλικτο, και οι εταίροι μας πιο σοφοί, και έτοιμοι να συνεκτιμήσουν όλες τις παραμέτρους - αναπτυξιακές, κοινωνικές και πολιτικές -, χρειάζονται συγκεκριμένες κινήσεις σε σχέση με το δημόσιο χρέος και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του, σε σχέση με τους στόχους για το δημοσιονομικό και το πρωτογενές έλλειμμα / πλεόνασμα και για το δημοσιονομικό «μαξιλάρι».

Εξίσου σημαντικό είναι να προετοιμαστούν και να εξειδικευτούν τα αναγκαία χρηματοοικονομικά και χρηματοπιστωτικά εργαλεία. Στο τραπεζικό σύστημα έχουν πραγματική πρόσβαση 20.000 περίπου επιχειρήσεις, στο κρατικό σύστημα στήριξης μέσω ενισχύσεων και δανείων περίπου 100.000 επιχειρήσεις. Αυτό είναι το 10% των ενεργών ΑΦΜ. Περίπου το 1/3 των υποστατών επιχειρήσεων της χώρας. Άρα δεν είναι βέβαιο ότι έχουμε αυτή τη στιγμή πράγματι τα χρηματοοικονομικά και χρηματοπιστωτικά εργαλεία για να προωθήσουμε δυναμικά την αναδιάρθρωση και να οργανώσουμε την μετά-Covid εποχή.